

С.В. Батрин – аспірант Інституту держави і права ім. В.М. Корецького;
науковий керівник – д-р юрид. наук, проф.,
член-кореспондент НАН України **В.І. Семчик**

ПРО ВІДМЕЖУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ВІД ІНШИХ ПРАВ УЧАСНИКІВ ТОВАРИСТВА

Дослідження, спрямовані на розкриття правової природи корпоративних правовідносин, визначення їх суб'єктного складу та встановленні тих прав, які можуть бути реалізовані їх учасниками відіграють вагомий роль у новітній історії України. Значного розголосу у окресленій сфері набули результати досліджень О. Вінник, О. Кібенко, В. Кравчука, С. Кравченко, О. Крупчана, І. Спасибо-Фатєєвої, В. Щербини та інших авторів.

Відповідно до ч. 3 ст. 167 Господарського кодексу України, під корпоративними відносинами розуміються відносини, що виникають, змінюються та припиняються щодо корпоративних прав. Учасники корпоративного правовідношення наділяються певним обсягом корпоративних прав – прав особи, частка якої визначається у статутному фонді (майні) господарської організації, *що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності*, передбачені законом та статутними документами. На підставі наведеного можна дійти думки, що до групи корпоративних прав слід відносити права, які можуть бути реалізовані виключно: в процесі діяльності корпорації; на підставі права власності на акцію (частку в статутному фонді); з єдиною метою реалізувати ті правомочності, що надаються особі на титулі учасника корпорації; за умови, що єдиним місцем реалізації цих прав є площина відносин між учасниками та корпорацією (корпоративні правовідносини).

З іншої точки зору, до корпоративних прав учасника слід відносити також право власності на акцію, частку в статутному фонді товариства. Мотивується така позиція тим, що такому власнику у будь-якому разі належить право володіти, користуватися та розпоряджатися вказаним об'єктом права власності.

На наш погляд, слід проводити лінію розмежування між корпоративними правами, що виникають в рамках господарських правовідносин та звичайними цивільними правами, що належать учаснику корпорації (акціонеру) як і будь-якому іншому власнику. Чіткіше поняття корпоративних прав запропоноване у Законі України “Про акціонерні товариства” (ч. 1 ст. 2), де вони визначаються як *права власника акцій товариства, які впливають з права власності на акції*, що включають право на участь в управлінні акціонерним товариством, отримання дивідендів та активів акціонерного товариства у разі його ліквідації відповідно до закону, а також інші права та правомочності, передбачені законом чи статутними документами. *Тут варто акцентувати увагу на тому, що в даному випадку законодавчо передбачаються права особи на цінний папір та права особи, що впливають з права*

власності на цінний папір. Останні і слід вважати корпоративними правами. Щодо права власності на цінний папір (як об'єкту речового права [1, с. 11]), то слід підкреслити, що дане право є суто цивільним, на нього поширюється захист тих норм, які спрямовані на захист права власності, в тому числі і норми Конституції України як норми прямої дії. Фактично, право власності на цінний папір (частку в статутному фонді) є необхідною передумовою виникнення корпоративних прав. Одночасно, думка про те, що особа, котра набула право власності на цінний папір одночасно може реалізувати корпоративні права є хибною. Окрім набуття права власності на цей об'єкт речового права, необхідно внести зміни до реєстру акціонерів, а більше того, навіть будучи акціонером, особа може і не набути корпоративного права на дивіденди на тій підставі, що загальними зборами не буде прийняте відповідне рішення. Все це вказує на відтермінування в часі моменту набуття права власності на акцію (частку) та виникнення корпоративних прав, і як наслідок – на розмежування корпоративних та інших (позакорпоративних) прав.

У науковій літературі іноді вказується на зарубіжний досвід правового регулювання, який полягає у включенні до переліку таких прав акціонера: право продавати акції, право на дивіденди, виборче право, право відстоювати інтереси корпорації, якщо її менеджери не діють в її інтересах, право на інформацію від компанії і певні остаточні права, що виникають після ліквідації компанії [2, с. 52]. Проте, хотілося б знову наголосити не тільки на термінології, але і на об'єктивному тлумаченні змісту посилань. У описаній ситуації дійсно йдеться про перелік прав акціонера, що, тим не менше, не доводить, які з них є корпоративними, а які належать акціонеру як і іншій особі, яка вправі розпоряджатися своєю власністю. Таким чином, вважаємо за доцільне відмежовувати корпоративні права і право власності на акцію (частку), як право, що не є корпоративним (позакорпоративне право).

Література

1. Онуфрієнко, О. Дискусійні питання визначення цінних паперів як об'єктів права [Текст] / О. Онуфрієнко // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 9. – С. 10–12.
2. Спасибо-Фатєєва, І. Корпоративна власність [Текст] / І. Спасибо-Фатєєва // Законодавство України. – 2006. – № 10. – С. 45–59.

Батрин, С.В. Про відмежування корпоративних прав від інших прав учасників товариства [Текст] / С.В. Батрин ; наук. кер. В.І. Семчик // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (11-12 грудня 2009 р.). – Суми : УАБС НБУ. 2009. - С. 281-283.